

Mångkultur och världskultur

CATRINE ARVIDSSON, *Konst- och kulturskribent*

Världskulturmuseet i Göteborg definieras som en plats för diskussion och reflektion där många röster kommer till tals och där också kontroversiella och konfliktfyllda ämnen tas upp – en arena där människor ska känna sig hemma över gränserna. Det är ett politiskt definierat projekt. Initiativet är taget på regeringsnivå och museet svarar mot grundläggande principer i svensk kulturpolitik och i den internationella humanitära dialogen.

I IDÉFASEN UPPSTOD en diskussion om myndighetens målsättning, och begreppet världskultur uppfattades som kontroversiellt. Museets avgående chef Jette Sandahl håller med om att begreppet är fyllt av paradoxer och motsägelser. Det är ett dynamiskt begrepp som ständigt laddas med nytt innehåll. Kultur förändras genom påverkan och människans föränderlighet – vår identitet är sammanfattad. Kulturer hör samman med tillhörighet och formas lokalt, regionalt och etniskt, utifrån klass- och genussammanhang. Det handlar om identifikation, gemenskap och inbördes beroende men också om utanförskap.

Programmet beskriver en pågående ständig utveckling i riktning mot internationalisering och globalisering. Den mellanmännsliga integrationen och förståelsen, som är förutsättningen för en positiv och fredlig utveckling, ligger dessvärre ofta långt från den verklighet vi lever i. Museets verksamhet utgår från flera grundläggande premisser, bland annat:

- att kulturell mångfald är en rikedom i mänsklighetens kulturarv och att kulturell pluralism är en förutsättning för fred, harmoni och stabilitet
- att olika kulturer och deras uttrycksformer är värdefulla i en kulturell demokrati och att kulturell utveckling handlar om integration, inte assimilation
- att kulturell integration inte är konfliktfri eller fri från motsättningar.

Museets ansvarstagande kring dialog och förhandling har föregångare på flera håll i världen. De australiska immigrationsmuseerna, etniskt definierade museer som National Museum of the American Indi-

Världskulturmuseet i Göteborg öppnade för allmänheten den 29 december 2004, tre år efter att första spadtaget tagits av dåvarande kulturministern Marita Ulvskog. Byggnaden kom till genom en arkitekttävling som Statens fastighetsverk anordnade 1998 och som resulterade i 227 bidrag från 26 olika länder. Tävligen vanns av den Londonbaserade arkitektfirman Brisac/Gonzalez Architecture som drivs av fransyskan Cécile Brisac och Edgar Gonzalez, amerikansk medborgare född på Cuba.

an och museer som Te Papa, National Museum of New Zealand, är alla uppbyggda kring den konfliktfyllda samexistensen mellan kulturerna och de har tagit en mycket aktiv roll i skapandet av kulturell försoning.

VETENSKAP OCH KOMMUNIKATION

För en ny och politiskt definierad institution är dess vetenskapliga trovärdighet särskilt betydelsefull. Givetvis kan inte museets egen personal, hur kvalificerad den än är, täcka hela det spektrum av problemställningar som ligger inom museets arbetsfält. Därför är det nödvändigt att museet initierar och ingår i nätverk för forskning och kunskap på högskolor och andra museer, i och utanför Sverige. Göteborgs universitet har avsatt särskilda medel och inrättat en institution, Museion, för gemensamma forskningsprojekt med museet. Ett annat exempel är ett samarbetsprojekt med ett nätverk av människor med rötter i Afrikas horn för att få del av deras erfarenheter och uppfattningar kring exil och kulturell tillhörighet. En av museets programförklaringar är att låta många olika röster komma till tals, och att ge utrymme för olika tolkningar av historien och samtiden.

VERKSAMHETEN

Utställningarna ska spegla människors olika världar, och omfatta världens folk och kulturer likaväl som globala frågor som terrorism och aids. Museet förfogar över fem separata utställningshallar på knappt 3 000 kvm. Man har valt att inte bygga upp permanenta utställningar, utan arbetar istället med specialutställningar som utgår från samtiden. I utställningarna medverkar också externa konsulter med innehåll och design, och man arbetar på att överskrida de traditionella gränserna mellan etnografi, arkeologi och konsthistoria. En av museets doktriner är att lärande fungerar bäst utifrån lust och aktivitet. Man använder sig av al-

Husets hjärta är den breda trappan där man kan stämma möte, sitta och prata eller bara hänga. Strax intill ligger caféet, restaurangen och butiken.

År 2004 vann Världskulturmuseet det prestigefyllda Kasper Salinpriset för «årets bästa byggnad». Priset delades med Södertörns högskolebibliotek i Huddinge. Därefter har byggnaden utsetts till Årets bygge, fått erkännande från Mies van der Rohe Award och vunnit «Award for Excellence in Design» som delas ut av AIA (American Institute of Architects) i Storbritannien.

la slags medier som foto, film, musik, berättelser men även traditionella texter och föremål. Man experimenterar också med att låta scenkonsten – musik, dans och teater – ta plats i gallerierna.

Det finns många dilemman förbundna med samlingar som är färgade av den europeiska kolonialismen och imperialismen. Också för att bygga bro mellan de historiska samlingarna och det samtidiga uppdraget suppleras och kompletteras museets egna samlingar kontinuerligt i samarbete med andra museer och institutioner internationellt. Så har som exempel museet i Nairobi, National Museums of Kenya, medverkat i arbetet med utställningen *Horisonter – röster från ett globalt Afrika*. Museet fick i uppdrag att samla in 15 föremål som är representativa för afrikanskt liv i dag. På den afrikanska kontinenten bor fler människor i metropoler än på landsbygden, och de går till sina arbeten på sjukhus, kontor, skolor och butiker. Problemen ska inte negligeras, tvärtom. Bland föremålen finns limflaskan som berättar om limsniffande gatubarn och den traditionella trumman som fyller samma funktion i dag som den ärvda spinnrocken i det svenska vardagsrummet.

Också i *Site Unseen*, där konstnären Fred Wilson gör sin egen tolkning av föremålen, intar museets samlingar en central plats i utställningen.

Programverksamheten är en viktig del i den dialog som museet upprättar med besökarna. Det är viktigt att arrangemangen svarar mot museets programförklaringar som mångfald, gränsöverskridanden och lokal förankring. I den stora hallen i husets centrum bjuds på ett brett utbud, från internationella storheter till lokala begåvningar och experiment. **KV**

Överst från vänster till höger.

Utställningen *Drömmens styror* om gränslandet mellan liv och död hos regnskogens människor utmed Orinoco-floden i Venezuela

Slaveri: Bilden i bakgrunden är en horisontbild tagen utanför Cape Coast och ger en historisk beskrivning av slaveriet. Framför bilden på golvet är glasmontrar med fotbojor, piskor och en stålkrage. Framför dem finns en interaktiv datorstation med mer info kring slaveriet.

Dörr från en minibuss, Matatu, en privat bussrörelse, som kör speciella rutter i Nairobi i dag.

Timeline – en tio meter lång projektion med filmer, bilder och kort historik om HIV. Linjen sträckte sig från 1983 till 2004 där man för varje år såg ett räkneverk som visade hur många som var smittade just det året. År 2004 var 40 miljoner människor smittade.